

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح بند (ک) ماده (۲۰) و بند (و) ماده (۴۴) قانون

برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

طرح اصلاح بند «ک» ماده (۲۰) و بند «و» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به منظور ارائه برخی مزایا و امتیازات به همسران جانباز و آزادگان و همسران شاهد و تعمیم برخی امتیازات استخدامی به جانبازان، رزمندگان و همسران آنها پیشنهاد گردیده است.

طرح مزبور که در تاریخ ۱۳۹۱/۷/۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید به شورای محترم نگهبان ارسال گردید. لکن شورای محترم نگهبان با این استدلال که «مصوبه متضمن افزایش هزینه عمومی بوده و طریق تأمین هزینه‌های مذکور در آن معلوم نشده است» این طرح را به صورت کلی مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی قلمداد کرده است. اکنون به بررسی ایرادات شورای نگهبان می پردازیم.

بررسی ایراد شورای نگهبان

بند «۱»

به موجب بند «۱» ماده واحده مزبور امتیازی که در قانون برنامه پنجم توسعه (بند «ک» ماده (۲۰)) جهت پرداخت شهریه دانشجویان جانباز ۲۵ درصد و فرزندان آنان و همچنین فرزندان شاهد، آزادگان و فرزندان آنان پیش‌بینی شده است به همسران جانبازان و آزادگان و شهدا نیز تسری می‌یابد. در این خصوص مسئله‌ای که وجود دارد این است که به موجب بند «ک» ماده (۲۰) فعلی قانون برنامه پنجم توسعه، محل تأمین پرداخت شهریه افراد مذکور در این ماده، ردیف مستقل معاونت پیش‌بینی شده است. لذا محل مزبور جهت پرداخت شهریه افرادی که در مقرره فعلی از آنها ذکر شده اختصاص یافته است و اضافه نمودن افراد دیگر به این ماده به دلیل داشتن بار مالی باید به همراه پیش‌بینی محل تأمین آن و یا اضافه نمودن اعتبار به محل مذکور در بند «ک» ماده (۲۰) باشد. به عبارت دیگر اعتبار مندرج در ردیف مقرر در این بند جهت افراد مقرر در بند فعلی پیش‌بینی گردیده است و تکافوی تأمین هزینه‌های افراد جدید را ندارد. بنابراین ایراد شورای نگهبان در این خصوص وارد است و نمی‌توان بدون در نظر گرفتن محل اعتبار جدید، افراد مذکور را به افراد مقرر در بند فعلی اضافه نمود و باید به هنگام تدوین بودجه سالیانه این امر پیش‌بینی گردد. لذا پیشنهاد می‌گردد جهت تأمین هزینه مزبور، محل تأمین آن پیش‌بینی گردد و یا بند مزبور حذف گردد.

بند «۲»

اما بند «۲» ماده واحده پیشنهادی، میزان اسارتی که باعث می‌گردد آزادگان مشمول مزایای بند «و» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم گردد را تغییر داده است (جزء «الف» و «ب») و همچنین خود جانبازان، آزادگان، رزمندگان (با حداقل ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه) و همسران شهدا، جانبازان و آزادگان را نظیر فرزندان شاهد و جانباز و آزاده از شمول برخی شروط استخدامی مستثنا کرده است (جزء «پ»). لکن شورای محترم نگهبان بند مزبور را نیز نظیر بند اول مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی تلقی کرده است.

جزء «الف» بند «۲»

درخصوص ایراد وارده به جزء «الف» بند «۲» باید گفت که اصلاحات پیشنهادی در این جزء به هیچ وجه منجر به افزایش هزینه‌های عمومی نمی‌گردد، زیرا هر چند با کاهش میزان اسارتی که جهت بهره‌مندی فرزندان و همسران آزادگان از سهمیه استخدامی مقرر لازم است، افراد بیشتری می‌توانند از امتیاز مقرر در بند «و» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه بهره‌مند گردند و لکن سقف معین شده در این بند (حداقل ۲۵ درصد نیازهای استخدامی در چارچوب سهمیه استخدامی) هیچ‌گونه تغییری نیافته است و لذا منجر به تحمیل سهمیه استخدامی جدیدی به دولت نمی‌گردد تا در نتیجه آن در بردارنده بار مالی بوده و منجر به افزایش هزینه‌های عمومی گردد.

جزء «ب» بند «۲»

امر مذکور در خصوص جزء «ب» بند «۲» نیز صادق است. بر اساس اصلاح پیشنهادی به جای اینکه کلیه دستگاه‌ها مکلف باشند پنج درصد (۵٪) سهمیه استخدامی را در چارچوب سهمیه استخدامی به رزمندگان با سابقه حداقل ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه‌ها و همسر و فرزندان آنان و فرزندان جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) و آزادگان زیر سه سال اسارت و خواهران و برادران شهدا اختصاص دهند، آزادگان زیر یکسال اسارت نیز در همین چارچوب مقرر قرار خواهند گرفت و دولت مکلف به اختصاص سهمیه بیشتری به آزادگان نخواهد شد، بلکه دامنه انتخاب دولت جهت استخدام در سقف معین موجود (پنج درصد (۵٪)) افزایش پیدا می‌کند. بنابراین جزء مزبور نیز منجر به افزایش هزینه‌های عمومی نخواهد گردید و لذا نمی‌تواند مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی باشد.

جزء «پ» بند «۲»

اصلاحات مقرر در جزء «پ» بند «۲» ماده واحده پیشنهادی نیز، باعث هیچ‌گونه افزایش هزینه‌های عمومی نخواهد گردید. توضیح آنکه به‌موجب تبصره «۲» بند «و» ماده (۴۴) فعلی صرفاً فرزندان شاهد و جانباز و آزاده از شرط جنسیت برای استفاده از سهمیه استخدامی معاف و دستگاه‌های مشمول این قانون موظفند بدون الزام به رعایت شرط سنی، تحصیلی، معدل و آزمون و با احراز شرایط عمومی گزینش با هماهنگی بنیاد شهید و امور ایثارگران و از ابتدا، آنان را به‌صورت رسمی قطعی استخدام نمایند، در حالی که طرح پیشنهادی در نظر داشته جانبازان، آزادگان، رزمندگان با حداقل ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه و همچنین همسران شهدا، جانبازان و آزادگان را نظیر فرزندان شاهد و جانباز و آزاده از شمول شروط مذکور مستثنا نماید و امتیاز مزبور نیز فاقد جنبه مالی بوده و صرفاً معافیت از برخی شروط غیرمالی (جنسیت، سن، تحصیلات معدل و آزمون) می‌باشد و لذا این بخش از بند «۲» ماده واحده پیشنهادی نیز منجر به افزایش هزینه‌های عمومی و تحمیل استخدام جدید برای دولت نمی‌گردد.

بنابراین به‌نظر می‌رسد با استفاده از عبارات مناسب‌تر به نحوی که بتواند مبین این امر باشد که اصلاحات پیشنهادی در بند «۲» باعث تحمیل استخدام جدید برای دولت و در نتیجه افزایش هزینه‌های عمومی نمی‌گردد می‌توان ایراد شورای نگهبان در خصوص مغایرت بند «۲» طرح پیشنهادی با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی را رفع نمود.

نتیجه‌گیری

با عنایت به مراتب فوق‌الذکر و بررسی طرح پیشنهادی، به‌نظر می‌رسد ایراد شورای نگهبان مبنی بر مغایرت آن با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی در خصوص بند «۱» ماده واحده پیشنهادی وارد می‌باشد و لذا پیشنهاد می‌گردد محل تأمین هزینه جدید معلوم و یا بند «۱» ماده واحده حذف گردد و در سال‌های بعد این امر در بودجه سالیانه پیش‌بینی گردد.

اما در رابطه با بند «۲» ماده واحده پیشنهادی، ایراد مذکور (مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی) وارد نمی‌باشد، زیرا بند پیشنهادی در هیچ‌کدام از اجزا باعث تحمیل استخدام جدید و افزایش هزینه‌های عمومی نمی‌گردد و می‌توان با استفاده از عبارات واضح و دقیق‌تر ایراد وارده از سوی شورای نگهبان را رفع نمود. لذا پیشنهاد می‌گردد بند «۲» ماده واحده پیشنهادی به‌شرح ذیل اصلاح گردد:

الف) در بند «و» ماده (۴۴) عبارت «یکسال و» به قبل از عبارت «بالای یکسال» و عبارت «در سقف مذکور» بعد از عبارت «از سوی بنیاد شهید و امور ایثارگران» اضافه می‌شود.

ب) در فراز آخر بند «و» عبارت «آزادگان زیر سه سال اسارت» به عبارت «آزادگان کمتر از یکسال» تغییر و عبارت «در سقف مذکور» بعد از عبارت «خواهران و برادران شهدا» اضافه می‌گردد.

پ) در تبصره «۲» بند «و» ماده (۴۴) عبارت «فرزندان شاهد و جانباز و آزاده» به عبارت «جانبازان و آزادگان و رزمندان با حداقل ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه، فرزندان و همسران شاهد و جانباز و آزاده» تغییر و عبارت «و در چارچوب سهمیه‌های استخدامی موجود» به قبل از عبارت «از ابتدا، آنان را به‌صورت رسمی قطعی استخدام نمایند» اضافه می‌گردد.